

Profesor Edward Wiśniewski
(12 III 1953 – 28 IV 2017)

Prof. zw. dr hab. Edward Wiśniewski, wybitny historyk Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej, urodził się 12 marca 1953 r. w Łodzi i z tym miastem był związany przez całe życie. Tu kończył kolejne szczeble edukacji – szkołę podstawową i średnią, XXV Liceum Ogólnokształcące, w którym zdał egzamin maturalny, tu również podjął studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego, uzyskując w 1978 r. tytuł magistra na podstawie pracy magisterskiej p.t. *Historia Gwardii Czerwonej Piotrogradu (luty – październik 1917 r.)*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Władysława Bortnowskiego.

Istota przedłożonej pracy magisterskiej, jej niezwykła wartość naukowa oraz imponująca dojrzałość sprawiły, że w 1979 r. młody naukowiec otrzymał za nią nagrodę I stopnia w konkursie zorganizowanym przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, TPPR, SZSP i Redakcję „Nowe Drogi”. Uzyskana nagroda oraz otrzymane stypendium w Uniwersytecie im. M. W. Łomonosowa w Moskwie umożliwiły dalszy rozwój naukowy oraz zaważyły na wyborze tematyki kolejnych badań naukowych.

Ówczesne zainteresowania badawcze E. Wiśniewskiego oscylowały wokół działalności rosyjskiej Partii Progresistów z początku XX w. Zwieńczeniem tego etapu wyteżonej pracy była dysertacja doktorska na temat *Partia Progresistów w czasie pierwszej wojny światowej i rewolucji lutowej*, obroniona w 1984 r. W tym samym roku nadany został mu stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, a E. Wiśniewski został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Historii Europy Wschodniej, które zajmował przez następne dziesięć lat. W 1986 r. dysertacja doktorska została doceniona oraz wyróżniona nagrodą I stopnia w konkursie zorganizowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Oświaty i Wychowania, PAN, TPPR i ZSP.

Kolejne lata E. Wiśniewski poświęcił szerszym badaniom nad historią rosyjskich partii burżuazyjnych na początku XX w., których efektem była dysertacja habilitacyjna pod tytułem *Rosyjskie partie*

burżuazyjne w okresie narastania sytuacji rewolucyjnej w latach 1910 - 1914.

Stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii został mu nadany w 1992 r., a dwa lata później E. Wiśniewski otrzymał angaż na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze Historii Europy Wschodniej, które zajmował do 2002 r. W 2002 r., w wieku zaledwie 49 lat, za swe wybitne osiągnięcia naukowe otrzymał od Prezydenta RP tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych. Od 2004 r. pracował na stanowisku profesora zwyczajnego, do ostatnich chwil życia prowadząc intensywne badania naukowe oraz zajęcia dydaktyczne.

E. Wiśniewski pełnił różne funkcje administracyjne. W latach 1996-1999 był członkiem Komisji Statutowej UŁ, a w latach 1997-2003 wiceprezesem Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego. Istotnym elementem działalności E. Wiśniewskiego była współpraca z Moskiewskim Państwowym Uniwersytetem im. M. W. Łomonosowa. Od 1997 r. E. Wiśniewski pełnił funkcję pełnomocnika Dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ do spraw umowy o współpracy bezpośredniej z Uniwersytetem w Moskwie. Ścisła współpraca była niezwykle owocna. Jej efektem było 14 konferencji, odbywających się zarówno w Łodzi, jak i w Moskwie, liczne publikacje książkowe, wyjazdy stypendialne oraz staże naukowe. Ostatnia z konferencji, XIV Międzynarodowa Polsko - Rosyjska Konferencja Naukowa nt. *Podręczniki jako narzędzie kształtowania świadomości narodowej* odbyła się w 28 czerwca 2016 r. w Łodzi.

E. Wiśniewski był niezwykle płodnym naukowcem, publikującym na interesujące go zagadnienia badawcze, takie jak historia Rosji oraz Europy Środkowo-Wschodniej, dzieje państwa i ustroju, stosunki międzynarodowe w XIX i XX w., liberalizm, jak również historia turystyki, samorząd terytorialny, Unia Europejska oraz partie polityczne. Do najważniejszych publikacji należy zaliczyć monografie:

- *Partia Progresistów w czasie I wojny światowej i rewolucji lutowej (1914 - 1917)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1989, ss. 113,

- *Libieralnaja opozycja w Rossii nakanunie pierwoj mirowoj wojny*, Izdatielskij Cienr „Rossija Mołodaja”, Moskwa 1993, ss. 191; Moskwa 1994, ss. 191,

- *Kapitał i władza w Rosji. Polityczeskaja diejatielnost progressiwnych przedprinimatieliej w naczale XX wieka*, „Staryj Sad”, Moskwa 2000, ss. 270,
- *Europa w XX wieku. Główne kierunki rozwoju (ekologia, gospodarka, kultura, polityka)*, pod red. Edwarda Wiśniewskiego, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001, ss. 264,
- *Europa Środkowo-Wschodnia w XIX i XX wieku*, pod red. Edwarda Wiśniewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005, ss. 150,
- *Kapitał i władza w Rosji. Polityczeskaja diejatielnost progressiwnych przedprinimatieliej w naczale XX wieka*, wydanie drugie poprawione i uzupełnione: Izdatilestwo Moskowskiego Uniwersyteta, Moskwa 2006, ss. 319,
- *Liberalizm w Europie*, pod red. Edwarda Wiśniewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008, ss. 308,
- *Ku wolności... Czynniki wewnętrzne i międzynarodowe powstania niepodległych państw w Europie Środkowo-Wschodniej w XIX-XX wieku*, pod red. Edwarda Wiśniewskiego, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012, ss. 341,
- *Łódź, Polska i Europa Środkowo-Wschodnia w podręcznikach do nauczania historii*, pod red. Edwarda Wiśniewskiego, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, ss. 338,
- „*Suwjaszczennoje jedinenije*” w Rosji w 1914 roku, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, ss. 205,
- *Kadiety i władza (ijul 1914 – janwar’ 1915)*, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015, ss. 178,
oraz artykuły i rozdziały:
 - *Ewolucja ustroju politycznego w Rosji na początku XX wieku*, „Acta Universitatis Lodziensis”. Folia Historica, t. 55, Łódź 1996,
 - *Russkij libieralizm w naczale XX wieka*, „Bulgarian Historical Review”, 1998, nr 3-4,
 - *Ruskitie libierali i Bałkanitie w naczaloto na XX wiek*, „Istoričeski Prieglied”, 1999, nr 1,
 - *Polityczna konsolidacja przemysłowców rosyjskich na początku XX wieku*, „Acta Universitatis Lodziensis”. Folia Historica, t. 69, Łódź 2000,
 - *Związek Zawodowy „Solidarność” w Moskwie w 1913 r.*, „Rocznik Łódzki”, 2001, t. XLVIII,

- *Reformy ustroju Rosji w koncepcjach liberałów na początku XX wieku*, [w:] *Dawna a nowa Rosja (z doświadczeń transformacji ustrojowej)*, Warszawa 2002,

- *Praca i rozrywka w życiu codziennym przemysłowców rosyjskich na początku XX wieku*, [w:] *Praca i odpoczynek w literaturach słowiańskich*, pod red. E. Małek, Łódź 2003,

- *Liberałowie rosyjscy wobec procesu powstawania państw narodowych w Europie Środkowo-Wschodniej w czasie I wojny światowej*, [w:] *Europa Środkowa i Wschodnia w XX wieku*, pod red. A. Korynia i P. Łossowskiego, Warszawa-Łowicz 2004,

- *Z historii wyborów do I Dumy Państwowej w Rosji w 1906 r.*, [w:] *Europa Środkowo-Wschodnia w XIX i XX wieku*, Łódź 2005,

- *Prawa człowieka w Karcie Praw Podstawowych w Unii Europejskiej*, [w:] *Lux lucet in tenebris*, tom II, Podkowa Leśna 2010,

- *Z dziejów turystyki. Turystyka w starożytnym Egipcie*, „Masovia Mater”, 2010, nr 9/293,

- *The history of the political transformation in the countries of Central and Eastern Europe*, [w:] *Tourism and the transformation of Large Cities in the Post-Communist countries of Central and Eastern Europe*, eds. W. Cudny, T. Michalski, R. Roube, Łódź 2012,

- *Liberałowie rosyjscy wobec kwestii polskiej w czasie pierwszej wojny światowej*, [w:] *Dawna Rosja i Rosjanie w obecnych badaniach polskich*, redakcja naukowa J. Tyszkiewicz, K. Łukawski, Pułtusk 2012,

- *Partia Konstytucyjno-Demokratyczna wobec wybuchu pierwszej wojny światowej*, „Przegląd Nauk Historycznych”, 2014, nr 2,

- *Rosyjskie liberały w naczale pierwszej mirowej wojny*, [w:] *Pierwaja mirowaja wojna – prolog XX wieku*, otw. red. J. J. Siergiejew, Moskwa 2014,

- *Samorząd terytorialny po pierwszej wojnie światowej na przykładzie Zgierza*, „Rocznik Łódzki”, 2015,

- *Rosyjskiej libieraty i problema proswieszczenija w naczale XX wieku*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne”, 2015, Tom 16,

- *Raboczij wopros w programmach rossijskich libieralnych partij w naczale XX wieku*, „Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej XIX i XX Wieku”, 2015, Tom XIV.

Powyższe tytuły stanowią jedynie drobną część ogromnego dorobku naukowego E. Wiśniewskiego. Należy również podkreślić, że dwie kolejne monografie były w przygotowaniu.

Publikacje E. Wiśniewskiego były docenione dwiema nagrodami I stopnia oraz jedną nagrodą III stopnia za książki przyznanymi przez Rektora Uniwersytetu Łódzkiego. W latach 1997-2003 r. pełnił funkcję redaktora „Rocznika Łódzkiego”, współpracował również od 2009 r. z „Mazowieckimi Studiami Humanistycznymi” jako członek Rady Redakcyjnej, a od 2010 r. z „Piotrkowskimi Zeszytami Historycznymi” jako członek Rady Naukowej.

E. Wiśniewski wypromował troje doktorów: dr. Annę Oleczak, dr. Janusza Budzińskiego oraz dr. Piotr Komuńskiego, kolejne dysertacje doktorskie były w przygotowaniu przez doktorantów. Był również recenzentem prac doktorskich, promotorem licznych prac magisterskich oraz licencjackich. W latach 2002-2008 pełnił funkcję kierownika Studium Doktoranckiego Nauk Humanistycznych na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UŁ.

Swoje wybitne osiągnięcia badawcze profesor Edward Wiśniewski prezentował na licznych lokalnych, ogólnopolskich oraz międzynarodowych konferencjach i sympozjach, organizowanych przez instytucje naukowe oraz kulturalne, między innymi w Moskwie, Sofii oraz Warnie. Równie chętnie angażował się w projekty edukacyjne, takie jak „Uniwersytet Zawsze Otwarty”, upowszechniając tematykę historyczną wśród młodzieży szkolnej, czy „Uniwersytet trzeciego wieku”, w ramach którego przybliżał wybrane zagadnienia historyczne seniorom. Jego erudycja, otwartość i życzliwość czyniły go modelowym mówcą.

Profesor Edward Wiśniewski zmarł śmiercią nagłą i niespodziewaną 28 kwietnia 2017 r., pozostawiając w nieutulonym żalu rodzinę, przyjaciół, współpracowników oraz studentów. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 19 maja 2017 r. w kościele p.w. św. Anny w Łodzi. Profesor E. Wiśniewski pochowany został na cmentarzu komunalnym Zarzew w Łodzi, przy ul. Przybyszewskiego 325. Na zawsze pozostanie w pamięci jako życzliwy, zawsze uśmiechnięty i gotowy do pomocy wykładowca, wybitny naukowiec, tytan pracy, dla którego praca naukowa była priorytetem oraz wielką pasją. Jego skromność i otwartość na innych ludzi i ich potrzeby czyniły go wyjątkowym, powszechnie lubianym i szanowanym.

Odszedł za wcześnie.
Mój Tata, moje Serce.
Ewa Wiśniewska